Nicolae VASILE

Așa grăit-a Eminescu!... (1)

Ideea titlului, prin parafrazarea marelui filozof german Nietzsche, este mai veche. A folosit-o Sorana Georgescu-Gorjan, în cartea *Așa grăit-a Brâncuși*, Editura Scrisul Românesc, 2011, ulterior apare în articolul *Așa grăit-a Eminescu*, postat în 13.01.2012 (https://epochtimes-romania.com/news/asa-grait-a-eminescu---137868), după care l-au mai folosit și alții.

De ce Eminescu?... Pentru că fost-au mai mulți care grăit-au despre români și România. Pentru a găsi un răspuns la această întrebare ar trebui făcută o incursiune prin modelele filozofice, domeniu atât de drag marelui poet. Apropo, se face o mare nedreptate definind-ul pe Eminescu doar ca marele poet, pentru că el a fost mult mai mult decât atât.

Voi începe cu propria-mi încadrare epistemologică a lui Eminescu, care-l plasează pe culmi greu de comparat chiar și pe plan mondial. Definind neeuclidianitatea unei persoane ca fiind acea capacitate a acesteia de a crede în ceva atât de puternic încât și-ar da și viața pentru atingerea unei ținte [Nicolae Vasile, *Sistemismul*, Editura Favorit, 2017], istoria a confirmat că el era neeuclidian în trei direcții: *iubire*, *poezie* și *nație*. Ar fi dus o luptă, până la dispariția sa fizică, pentru fiecare dintre acestea.

Dacă facem o comparație cu înaintașul său Schopenhauer, a cărui influență o declara, care avea la baza filozofiei sale noțiunea de *voință*, Eminescu adăuga la aceasta un conținut substanțial de *acțiune*, prin diverse instrumente, din care aș remarca presa, teatrul etc. Adică, mai pe românește, Eminescu n-a fost un contemplativ, *„n-a stat cu mâinile-n sân"* văitând poporul român, ci a fost mereu în prim planul unor acțiuni concrete menite să-l apropie de țintele stabilite. Interesant, din punct de vedere sistemic, este că el a întrepătruns direcțiile de neeuclidianitate făcând ca aceste să se ajute între ele. Astfel, iubirea apare și-n poezie, și-n slăvirea nației, poezia este un instrument în iubire și-n promovarea nației, iar nația acoperă tot, inclusiv iubirea și poezia. Până la urmă, după dovezile existente în prezent, iubirea de nație i-a adus sfârșitul fizic.

Dacă încercăm să-l încadrăm în modelul constructalist, introdus de omul de știință și filozoful român Adrian Bejan [Adrian Bejan, J. Peder Zane, *Design în natură*, Editura AGIR, 2013], oricare din cele trei neeuclidianități reprezintă tot atâtea pericole pentru continuarea curgerii fluidului său esențial, care pentru ființele vii îl reprezintă viața. Tot prin prisma acestei teorii, care generalizează explicarea genezei modelului arborescent (sistemul hidrologic al unui fluviu, sistemul sanguin, sistemul nervos, sistemul energetic, sistemul informatic etc.), ne putem gândi și la un sistem arborescent al nației, format din ramificațiile rădăcinilor, continuând cu un trunchi și apoi dezvoltând coroana. Conform acestui model, putem considera că nivelul zero îl poate reprezenta formarea României ca stat, după unirea Țării Românești cu Moldova, moment pe care Eminescu l-a trăit în direct, iar plenitudinea activității sale face parte din baza trunchiului arborelui nației române.

Dacă tot am utilizat o abordare sistemică a fenomenului istoric, să continuăm în același mod. În acest trunchi, Eminescu a fost cel cu viziunea. Elemente ale construcției naționale, care presupuneau inclusiv unirea cu Transilvania, Catedrala Mântuirii Neamului face parte din aceași viziune. Despre aceasta a vorbit primul Ioan Slavici, la bătrânețe, cu un an înainte de moarte, în Revista *„Arhitectura"*. Contextul ideii era comparația cu Ștefan cel Mare care ridica câte o biserica după fiecare victorie, iar atunci românii tocmai cuceriseră

reduta Grivița, în războiul de independență. Eminescu inventase și un salut specific acelor vremuri: *Trăiască națiа! Sus cu dânsa!*

Nicolae Iorga a realizat un model istoric al acestei perioade, iar, deși în literatură sunt multe momente critice ale acelor momente, trebuie recunoscut adevărul că execuția transformărilor acelor vremuri s-a realizat de către politicieni, de menționat fiind Alexandru Ioan Cuza, Regele Carol I etc. Să ne amintim că atunci și-au pus bazele instituțiile caracteristice ale unui stat modern precum: Academia Română, Banca Națională, Poșta Română, primele Universități, primele Camere de Comerț etc.

Dacă pentru dezvoltarea istorică generală a nației române Eminescu a fost vizionarul, pentru literatură el a fost chiar *făuritorul* unui trunchi literar modern, care a introdus România în rândul lumii și a condus la dezvoltările ulterioare.

Valul ideologic apărut după înfăptuirea Marii Uniri, avându-l în frunte pe filozoful Nae Ionescu, urmat de foștii săi studenți, au extins acest trunchi istoric în multiple direcții.

Având în vedere cum a crescut arborele nației române, conform teoriei constructale menționate mai sus, și dezmembrarea acesteia, la fel ca a oricărui sistem arborescent, să sperăm că nu se va ajunge acolo niciodată, se va face, conform aceluiași model, de la cele mai mici ramuri spre trunchi, așa cum observăm că se întâmplă când se usucă un pom sau când îmbătrânește un om. Deci, chiar și în această ipotetică tristă situație, trunchiul nației rămâne mult după aceea, iar *Eminescu va fi acolo*. D'asta trebuie să ținem cont de ce grăi-ta Eminescu, chiar și-n zilele noastre și mult după acestea.

Emil Cioran a fost unul dintre cei care au exteriorizat cel mai mult regretul generației sale că după ce România a devenit mare, întârzia să fie și măreață. Iată ce spunea în „*Schimbarea la față a României*": „*Tot ce s-a creat până acum în România poartă stigmatul fragmentarului. Afară de Eminescu, totul este aproximativ. Nici unul nu ne-am lăudat cu el. Căci nu l-am declarat, cu toții, o excepție inexplicabilă printre noi? Ce a căutat pe aici acel pe care și Budha ar putea fi gelos? Fără Eminescu, am fi știut că nu putem fi decât esențial mediocri, că nu este ieșire din noi înșine, și ne-am fi adaptat perfect condiției noastre minore. Suntem prea obligați față de geniul lui și față de turburarea ce ne-a vărsat-o în suflet.*"